

PM

UPPDRAG Stockholms Vatten – Bäverinventering i Tenstadalen	UPPDRAGSLEDARE Daniel Tooke	DATUM 2021-05-28
UPPDRAGSNUMMER 30027116	UPPRÄTTAD AV Daniel Tooke	GRANSKAD AV Gry Benediktson

Foto: Daniel Tooke

Innehåll

Innehåll	2
1 Introduktion	3
1.1 Bakgrund och syfte	3
1.2 Lokalisering	3
1.3 Bävern i korthet	3
2 Metodik	6
2.1 Metodval	6
2.2 Tidpunkt och ansvarig personal	6
2.3 Informationskällor	6
2.4 GIS och fältdatainsamling	6
3 Resultat	7
3.1 Beskrivning av planområdet	7
3.2 Resultat av förstudien	8
3.3 Resultat av fältstudien	10
4 Samlad bedömning	12

---

2 (12)

PM
2021-05-28

1 Introduktion

1.1 Bakgrund och syfte

Stockholm Vatten i samarbete med Stockholms stad ämnar upprätta en dagvattenpark i Tenstadalen. Syftet med dagvattenparken är att förbättra vattenkvaliteten Bällstaån, vilket i dagsläget är ett av Stockholms mest förorenade vattendrag. Projektet innefattar anläggning av dagvattendammar, pumphus, våtmarker och översvämningssyta samt även en omläggning av Bällstaån. Som underlag till projektet har Stockholms Stad och Stockholm Vatten lämnat begäran om en inventering av bäver, som har dokumenterad förekomst i närområdet.

1.2 Lokalisering

Planområdet är beläget i den västra sidan av Tenstadalen (figur 1). Tenstadalen är ett grönområde i Tensta, en stadsdel belägen i västerort inom Stockholms Kommun. Planområdet är cirka 1 hektar stort, och består främst av ett segment av Bällstaån, två sammanhängande dammar och ett omkringliggande parkområde med inslag av infrastrukturmiljö (figur 2).

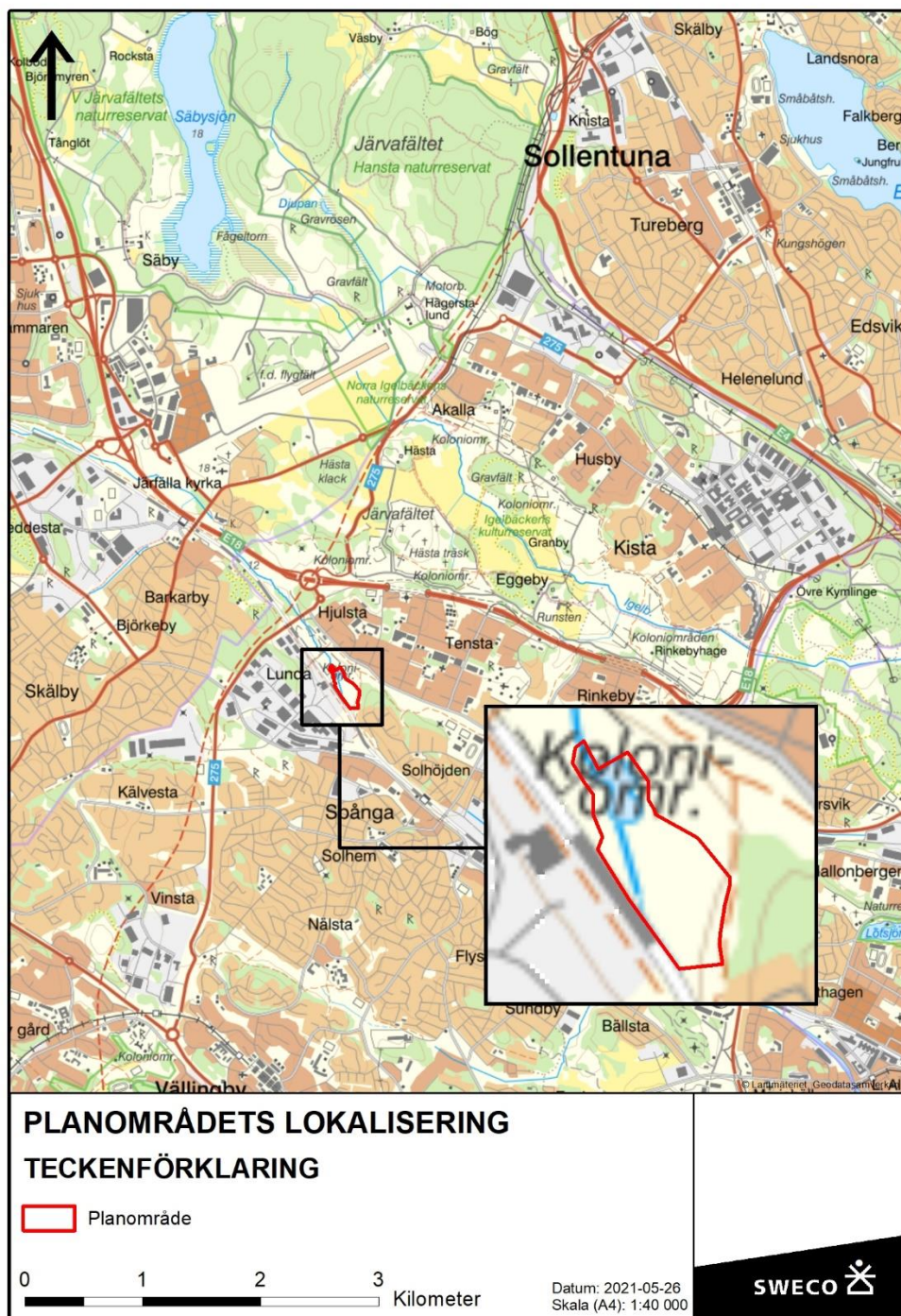
1.3 Bävern i korthet

Bäver (*Castor fiber*) är Sveriges största gnagare. Den har en vikt på 18 till 22 kilo och en längd på 90 till 120 centimeter. Den typiskt paddellika svansen utgör cirka 30 centimeter av denna längd. Bävern lever i anslutning till vattensamlingar och vattendrag, och bygger sina bon intill strandkanter. Den livnär sig primärt på vattenväxter, örter, gräs, samt bark, grenar, rötter och blad av träd och buskar som växer nära vattnet. Normalt är bävern skygg, och födosök på land sker i överlag nattetid. Därför iakttas den nästan enbart när den simmar i vattnet.

Bävern är listad som livskraftig (LC) i landet enligt *Rödlistade Arter i Sverige 2020*. Arten betraktas även som en så kallad *nyckelart* och *ekosystemingenjör* inom naturvården. Detta för att bäverns tendens att dämna upp vattenflöden ofta medför en stor förändring i naturmiljön.

Bäverns dämningar av vattenflöden påverkar dock ofta mänskliga intressen. Jakt på bäver får ske mellan den 1 oktober och 10 maj i Stockholmsområdet, och bäverdämmen, som till exempel blockerar vattendrag, kan rivas under perioden 1 maj till 31 augusti utan tillstånd. För att riva en bäverhydda krävs däremot tillstånd året runt.

Figur 1: Karta över planområdets lokalisering i västra delen av Tenstadalen.

4 (12)

PM
2021-05-28

Figur 2: Karta över planområdet, bestående av Bällstaån, två sammanhängande dammar, samt parkmiljö och infrastrukturmiljö.

2 Metodik

2.1 Metodval

Inventeringen bestod av en förstudie och en fältstudie. Förstudien genomfördes digitalt, och planområdet och det omkringliggande landskapet undersöktes efter tidigare fynd och känd kunskap om bäver. Då bäver kan röra sig över stora områden utfördes förstudien på ett mycket större område än planområdet (Figur 5).

Under fältstudien undersöktes planområdet efter bäver och spår av bäver. Spår av bäver inkluderar i huvudsak gnag på träd och fällda träd, fotspår, hyddor och bäverdämmen samt spillning. Huruvida planområdet utgör en lämplig levnadsmiljö för bäver bedömdes också.

2.2 Tidpunkt och ansvarig personal

För förstudien, fältstudien, kartor och rapport ansvarade Daniel Tooke vid Sweco Sverige AB. För interngranskning av rapporten vid Sweco Sverige AB ansvarade Gry Benediktson.

Fältstudien ägde rum den 28/4, 2021.

2.3 Informationskällor

Under förstudien eftersöktes information om tidigare registrerade fynd av bäver i webbtjänsten Artportalen. Utöver detta efterfrågades information och kunskap om bäver i området från Länsstyrelsen i Stockholms län.

2.4 GIS och fältdatainsamling

För datafångst i fält användes mobiltelefon och läsplatta med applikationen Collector för ArcGIS i koordinatsystemet SWEREF 99 TM. Noggrannheten i geografisk positionering var mellan fyra och tolv meter. Efter datafångst i fält justerades vid behov gränser med hjälp av kartor och ortofoton i ArcMap 10.7.

Fynd av bäver och bäverspår har lagrats och finns tillgängliga i form av shapefiler.

3 Resultat

3.1 Beskrivning av planområdet

Norra delen av planområdet utgörs av Bällstaån som rinner genom ett område dominerat av kolonilotter på bägge sidor. Bällstaån är ett naturligt vattendrag, men har rätats och kulverterats på flera håll. Ån vidgas sedan i två sammanhängande fågeldammar som omges av parkmiljö och promenadvägar (figur 3). Dammarna är i överlag grunda, med dygt vatten och mycket lite vattenväxtlighet. De korsas även av ett par broar menade för fotgängare, och omges av flertalet lövträd, framförallt säl.

Figur 3: Bild av den norra av två fågeldammar i planområdets norra del.

Söder om dammarna fortsätter Bällstaån utmed planområdets västra sida innan det övergår i en gallrad kulvert i söder. Överlag är både Bällstaån och dammarna tydligt näringspåverkade och påverkade av mänsklig aktivitet, så som nedskräpning. Området som omger dammarna och ån består främst av öppen mark med enbart enstaka träd. Denna öppna mark består i huvudsak av parkmiljö med klippta gräsmattor, men även av gräsmark och äldre ruderatmark som är under igenväxning.

Figur 4: Bild av Bällstaån i planområdets södra del.

3.2 Resultat av förstudien

Planområdet anknyter åt norr till större sammanhängande grönområden och naturreservat som sträcker sig från Ulriksdal, mellan Sollentuna och Jakobsberg upp mot Upplands Väsby. Denna gröna kil har flertalet vattendrag och sjöar som, även om de inte direkt sammanknyter med Bällstaån, kan agera som spridningsvägar för bäver till och genom planområdet. Under förstudien undersöktes därför planområdet, resten av Bällstaåns sträckning och detta sammanhängande grönområde efter tidigare registrerade fynd av bäver och bäverspår (Figur 5).

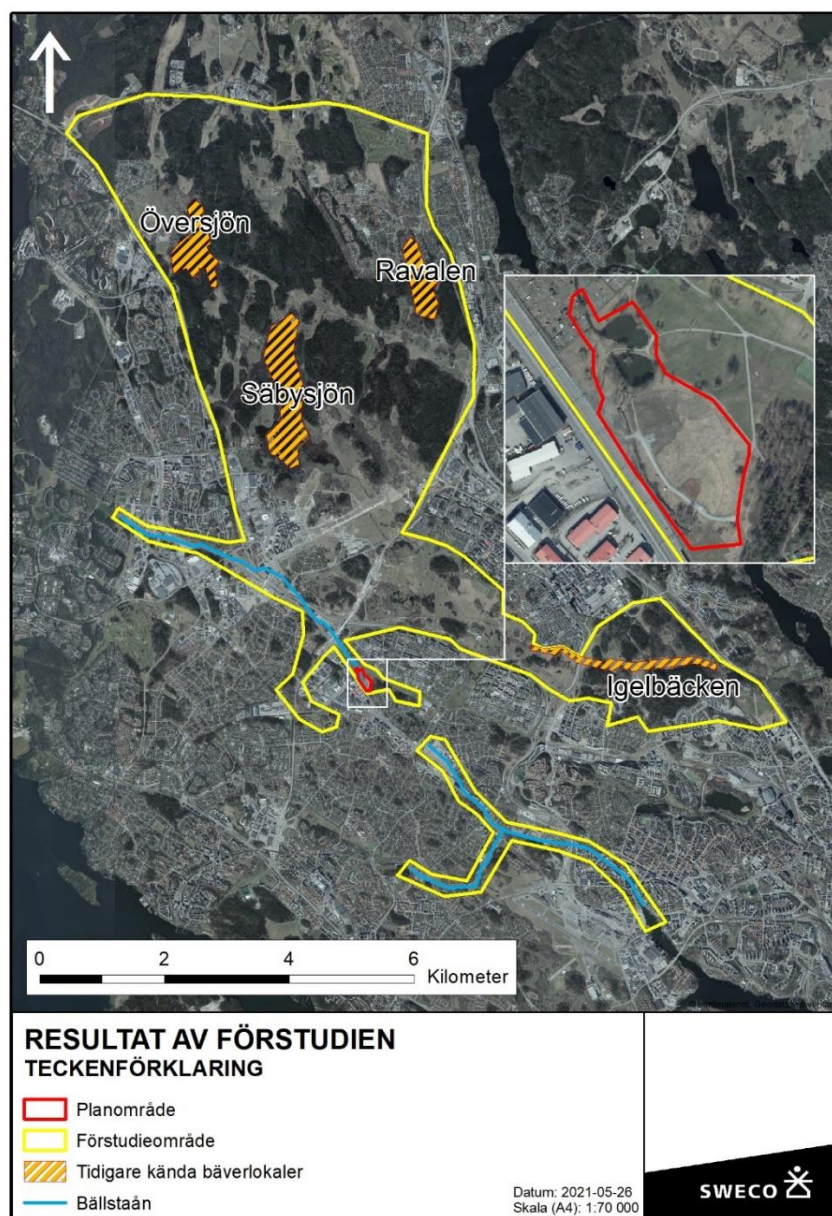
Under tidsperioden mellan 2000 och 2021 har totalt 39 fynd av bäver rapporterats till Artportalen inom förstudieområdet (figur 5). Fynden är framförallt aggregerade runt de tre sjöarna Översjön, Ravalen och Säbysjön norr om planområdet, samt längs Igelbäcken, som är belägen öster om planområdet.

Ett tidigare fynd av bäverspår har gjorts i själva Bällstaån cirka 1 kilometer norr om planområdet. Fyndet bestod av spår av bäver och gjordes under 2021. Detta fynd är dock inte validerat av Artportalen. Söder om kulverteringen av Bällstaån, väster och söder om Sundbyberg,

finns tre ytterligare fynd av bäver och bäverspår. Inga fynd av bäver eller spår av bäver har dock registrerats inom själva planområdet.

Enligt uppgifter från Länsstyrelsen i Stockholms län finns ingen kännedom om bäver eller bäverrelaterade ärenden inom eller i nära anslutning till planområdet.

Figur 5: Karta över området som undersöktes i förstudien, och områden med en hög koncentration av tidigare registrerade bäverfynd.

3.3 Resultat av fältstudien

Vid fältstudien registrerades totalt fem fynd av bäverspår (tabell 1).

Tabell 1: En redogörelse för samtliga fynd av spår av bäver som gjordes under fältstudien. Koordinaterna anges i koordinatsystemet SWEREF99 TM.

Fynd #	Typ av fynd	X - Koordinat	Y - Koordinat
1	Fälld säl.	664 004 .65	658 713 9.8
2	Gnag på en trädstam. Trädet lever fortfarande.	664 000 .51	658 713 9.7
3	Ytligt gnagspår på ett levande träd.	664 006 .09	658 713 4.2
4	En ung fälld säl.	663 716 .00	658 770 6.5
5	En mycket liten säl som fällts.	663 720 .98	658 770 6.5

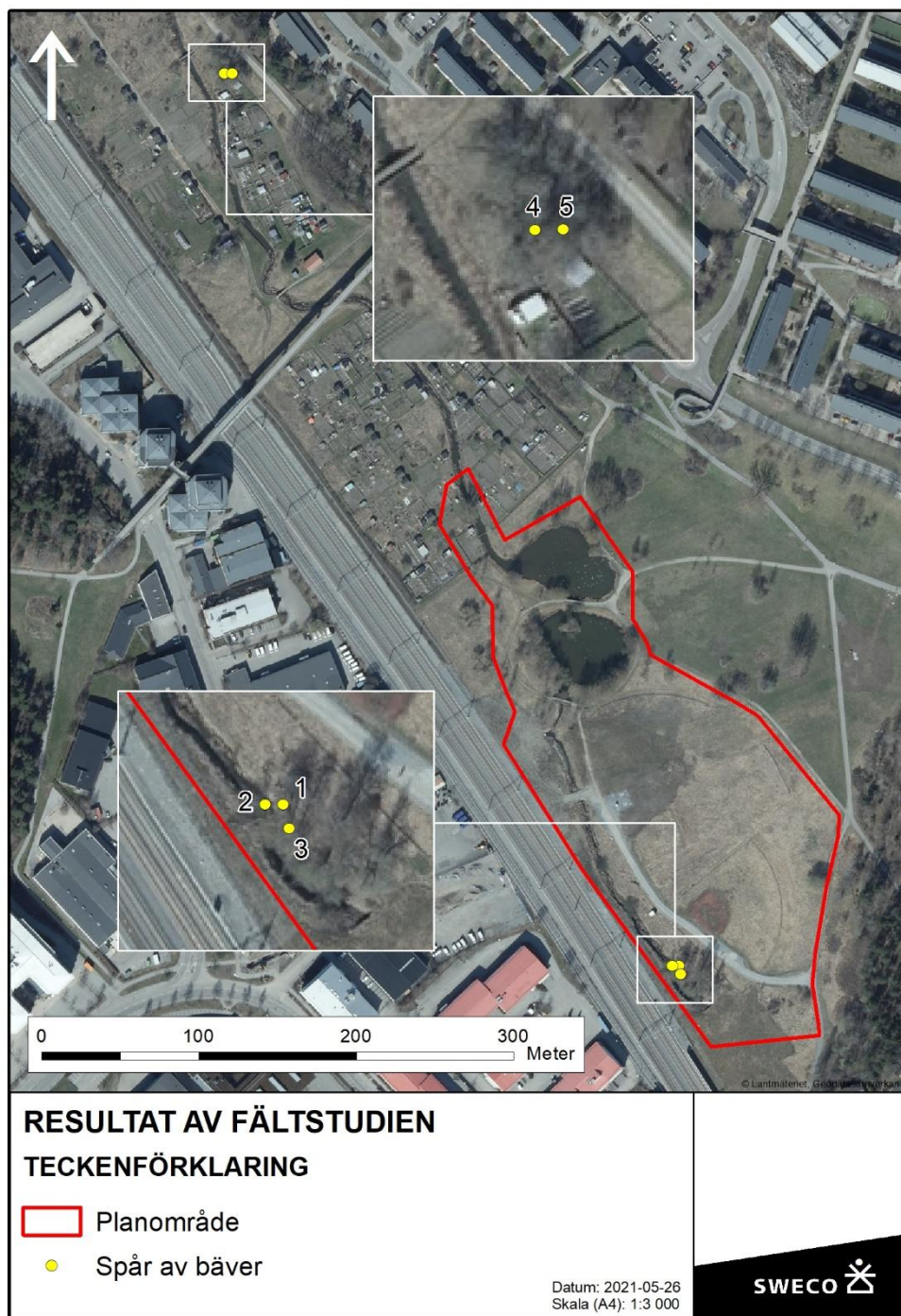
Fynden bestod av fällda sälgar samt gnag på stammar (Figur 6). Samtliga spår var gamla och det hade börjat växa lav och vedsvamp i gnagen. Veden var torr och grå till färgen. Uppskattningsvis är spåren minst fem år gamla. Inga spår av fördämningar eller hyddor påträffades.

Figur 6: Bäverfällda stammar som påträffats under inventeringens fältstudie.

Tre av fynden (1, 2 & 3) var belägna i södra delen av planområdet, strax norr om kulverteringen av Bällstaån. De andra två fynden (4 & 5) påträffades strax norr om och utanför planområdet, också längs Bällstaån (Figur 7).

Figur 7: Karta över de fynd av bäverspår som gjorts under fältstudien.

4 Samlad bedömning

Under förstudien påträffades enstaka tidigare fynd av spår av bäver i anslutning till Bällstaån och rikligt med fynd i det omkringliggande landskapet. Under fältstudien registrerades också flertalet äldre spår av bäver inom och i nära anslutning till planområdet. Det bedöms därför som möjligt att bäver kan röra sig längs ån och även stundvis inom planområdet.

Inom och i nära anslutning till planområdet är Bällstaån dock oftast grund och svårframkomlig för bäver. Arten bedöms ha svårt att simma och dyka genom de flesta partier av ån inom planområdet. Dammarna är i regel också grunda, och bävern kan förbli simmandes enbart i de mittersta partierna. Möjligheterna för bävern att dyka under vattenytan är mycket begränsad även i dammarna. Störning i form av mänsklig närvaro är hög, då parken som omger dammarna utgör ett populärt promenadområde. Påverkan av mänsklig störning förstärks genom dammarnas ringa storlek och att promenadstigar och broar omger dem på alla sidor. Miljön inom planområdet bedöms, med anledning av ovanstående, inte utgöra en lämplig livsmiljö för bäver i dagsläget.

Då Bällstaån även kulverteras i planområdets södra del, och kulverten blockeras av ett galler, utgör detta en stor barriär för bävrar att ta sig till sydliga partier av Bällstaån och Bällstaviken. Bäverspår som registrerats under fältstudien tyder på att bävrar har rört sig genom området, men dessa fynd är påtagligt föråldrade.

Sammanfattningsvis bedöms det som möjligt att bäver stundvis kan uppehålla sig inom planområdet, men det är mindre sannolikt att bäver skulle uppehålla sig permanent i området. Utöver detta gör kulverteringen att planområde sannolikt inte utgör en viktig spridningskorridor för bäver till andra områden.

---

12 (12)

PM
2021-05-28